

RESEARCH OF THE ACTUALITY OF THE PROBLEMS OF CORPORATE SECURITY FOR BUSINESS ORGANIZATIONS IN NORTHEASTERN BULGARIA

Abstract: This paper analyzes the results of a survey of 50 business organizations from 5 regions of Northeast Bulgaria. Most of their executives underestimate the problems of corporate security and the role of the counterintelligence units of corporate security services. The need for future research work and the use of effective training methods for managers and employees of business organizations are demonstrated.

Author information:

Ivan Kantardzhiev

PhD student

in Department of Management of Security Systems
at Konstantin Preslavsky - University of Shumen

✉ ikant@abv.bg

🌐 Bulgaria

Keywords:

Corporate Security, Business Security,
Corporate Intelligence, Counterintelligence

Увод

С развитието на бизнеса у нас, както и влиянието на световните процеси и тенденции през последните години в бизнес организациите се обръща все по-голямо внимание на дейностите по осигуряване на тяхната сигурност. В тази връзка в редица научни трудове у нас се използват термините корпоративна сигурност, фирмена сигурност, сигурност на предприятието, които се дефинират от различни гледни точки и съответно се дават различни определения. Вече под сигурност на организациите не се разбира както по-рано само охранителната дейност, а и редица други дейности, най-често обединени с понятието корпоративна сигурност.

През последното десетилетие професионализмът в корпоративната сигурност в България се е повишил значително. Много фактори способстват за този напредък. Първо, след присъединяването към ЕС и НАТО България стана по-привлекателна за чуждите инвестиции. Много водещи международни компании стартираха дейности в страната ни, носейки със себе си най-добрите бизнес стандарти, включително и стандартите по сигурност и охрана [1].

Това е валидно повече за бизнес организациите в големите градове на страната - София, Варна, Пловдив, Бургас, Русе. В редица областни градове и общини на Североизточна България положението е по-различно.

Целта на настоящата работа е да изследва доколко са актуални проблемите по корпоративната сигурност за ръководителите на стопански организации от областите Шумен, Търговище, Разград, Силистра и Добрич в Североизточна България.

1. Фирмена и корпоративна сигурност.

В настоящата работа се разглежда корпоративната сигурност в контекста на сигурността на организацията въпреки че редица автори разбират под корпоративна сигурност, сигурността на голяма стопанска организация. Според чл. 7 ал. 1 на търговския закон фирма е наименованието, под което търговецът упражнява занаятието си и се подписва, докато според Закона за счетоводството субектите биват предприятия и група предприятия. В настоящото изследване този термин се използва като обобщаващ за обозначаване на стопанска организация, предприятие, група предприятия, компания, корпорация, фирма, бизнес организация, наред с термина корпорация. Тук не се прави разграничение между фирмена и корпоративна сигурност. За автора сигурността на малките и големи предприятия (организации) е въпрос на корпоративната сигурност [2,3]. Фирмената сигурност обхваща онези фактори и условия в дадена фирма, които гарантират осъществяването на целите и задачите, поставени от нейното ръководство [4]. Според наши експерти от Българската асоциация „Корпоративна сигурност“ (БАКС), под „корпоративна сигурност“ трябва да се разбира дейността по осигуряването и защитата на всички активи на една бизнес организация – информация, репутация, персонал, имущество, интелектуална собственост [5].

В някои публикации се среща и такава терминология – корпоративната сигурност на предприятието. Това е състояние на защитеност на стабилното функциониране и корпоративните интереси на предприятието, от потенциални и реални заплахи. То се достига чрез хармонизация и взаимна връзка на неговите интереси в съответствие с интересите на субектите на вътрешната и външната среда [6].

Без да се пренебрегва значението на теоретичните разработки за научни анализи за нуждите на настоящото изследване е целесъобразно въвеждането на практически насочени определения на основните понятия.

Авторът счита, че корпоративната (фирмената) сигурност е динамично състояние на защитеност на бизнес организацията (корпорацията) от външни и вътрешни заплахи и способността ѝ да гарантира своето съществуване (цялост, дейност, интереси, растеж и развитие) за постигане на целите си с оптимален разход на ресурси [7].

2. Профил на изследваните организации и средата за сигурност.

За реализация на целта на изследването по въпросите на корпоративната сигурност бе направено изследване на бизнес организации в Североизточна България. То предоставя емпиричното разбиране на нагласите на работодателите като основа за извършване на анализ на регионалните политики и практики по отношение на корпоративната сигурност. Резултатите от изследването ще бъдат използвани за извършването и предоставяне на анализи, основаващи се на факти от практиката, както и формирането на политики подпомагащи изграждането, функционирането, определянето на ефективността и ефикасността на дейността на структурите натоварени със задачи по отношение на корпоративната сигурност. Това от своя страна ще подпомогне ръководните служители при вземането на решения и формирането на политики за повишаване и поддържане на необходимото ниво на сигурност на организацията [8].

Анкетното проучване обхваща 50 бизнес организации от Североизточна България от областите Шумен, Търговище, Разград, Силистра и Добрич.

Според предмета на тяхната дейност организациите се разпределят, както следва: 59% в материалната сфера, 2% в нематериалната сфера и 39% в сферата на услугите.

Средата, в която се развиват фирмите 24% от анкетиранияте определят като бързоразвиваща се, 52% от тях определят като развиваща се и 24% като устойчива. Най-дълго

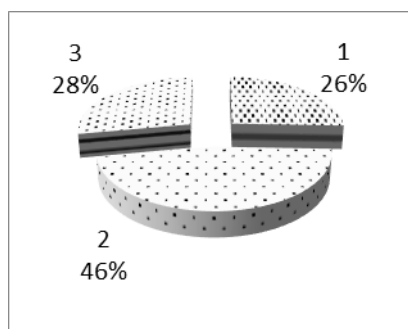
съществувалите от тях с опит над 30 години са 28% от анкетираните, от 10 до 30 години съставляват най-големия дял от 63% и 9% са фирмите с опит до 10 години. Според броя на служителите те се разпределят както следва: 16% са с до 10 служителя, 16% от 10 до 50 служителя, 54% от 50 до 250 служителя и 14% повече от 250 служителя. Териториалното разпределение на регионално ниво е 27%, на национално ниво 59% и на международно ниво 14%. Нивото на зависимост на дейността им от специфични доставки 24% определят като много зависима, 50% като зависима, 19% като малко зависима и 7% независима.

Зависимостта на дейността на стопанските организации от дистрибуцията на крайния продукт 64% от анкетираните определят като много зависима, 24% като зависима, 10% малко зависима и 2% независима.

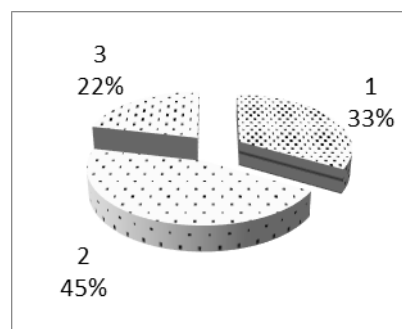
Обобщените данни за средата на съществуване на фирмите показват, че е налична зависимост от доставки на 74% от фирмите и 88% от дистрибуцията на крайния продукт, като 76% от тях функционират в развиваща и бързоразвиваща се бизнес среда.

За да се определи достоверността на отговорите на предложената анкета бе поставен въпроса за нивото на подготвеност и опита на ръководителите на организациите.

Средния управленски опит на ръководителите в анкетираните фирми (фиг.1) е 26% до 10 години, 46% от 10 до 20 години и 28% повече от 20 години. Относно опита и нивото на подготвеност на ръководителите по въпросите на фирмената сигурност (фиг.2) 33% от анкетираните определят като високо, 45% като средно и 22% ниско.

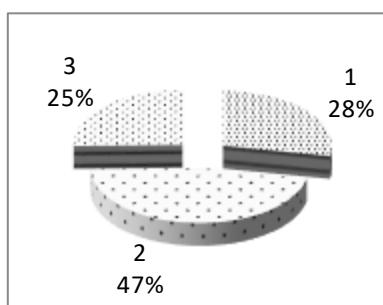

1) До 10; 2) От 10 до 20; 3) Повече от 20.
Фиг. 1

1) Високо; 2) Средно; 3) Ниско.
Фиг. 2

По отношение активите подлежащи на защита (фиг.3) във фирмите 28% от анкетираните определят като човешки ресурси, 47% като материални активи и 25% като нематериални активи.

1) Човешки ресурси;
2) Материални активи;
3) Нематериални активи.

Фиг. 3

Според Бойко Митев, председател Българската асоциация „Корпоративна сигурност“ (БАКС) най-важният фактор за сигурността на всяка компания е интегритетът на нейните служители [1]. Според автора този фактор не се отчита коректно от 2/3 от ръководителите, които не считат човешките ресурси за актив, подлежащ на защита.

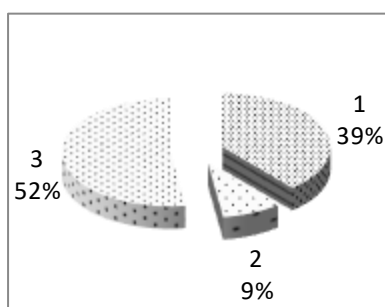
Осемдесет и четири процента от ръководителите на организации с управленчески опит над десет години на 74% от анкетиранияте фирми и на 78% със средно и високо ниво на подготвеност определено считат, че е необходимо обучение на персонала по въпросите на сигурността, а 16%, че такова не е необходимо.

3. Дейности и осигуряване на корпоративните служби за сигурност.

Развиващата и бързоразвиващата се бизнес среда, както и голямата зависимост от доставки и дистрибуция на крайния продукт е предпоставка за активизиране на дейността на конкурентните служби за разузнаване. Опитата на развитите държави показва, че бизнес организациите понасят големи загуби от икономически шпионаж [9] и самите те извършват такъв [10]. Само 29% от анкетиранияте съобщават, че е имало подобни случаи срещу фирмата и други некоректни действия, а 71% от тях считат, че не е имало такива.

За защита на интересите си големи бизнес организации въвеждат собствени служби за сигурност в структурите си.

В тази връзка 83% от анкетиранияте считат, че е нужно организирането на дейности по осигуряване на сигурността във фирмата, а 17% считат това за ненужно. Според анкетата разпределението по направления за осигуряване на сигурността (фиг.4) е 39% за конкурентно разузнаване, едва 9% за контраразузнаване и 52% за охранителна дейност.

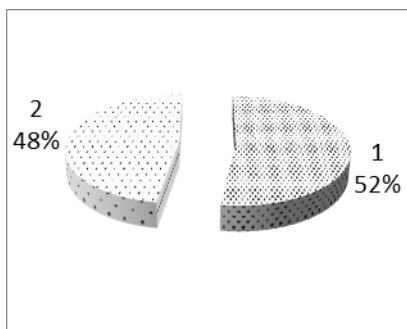
- 1) Конкурентно разузнаване;
- 2) Разузнаване;
- 3) Охранителна дейност.

Фиг. 4

Петдесет и шест процента от анкетиранияте смятат, че е необходимо създаването на собствена структура за сигурност. Останалите 44% считат, че това не е необходимо.

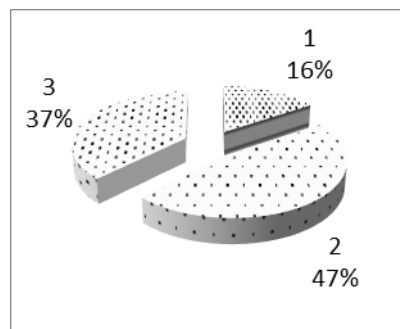
Едва 9% от анкетиранияте считат, че при изграждането на корпоративната служба сигурност са необходими структури обхващащи трите направления на дейност, а именно конкурентно разузнаване, контраразузнаване и охрана. Явно е изразено предпочитанието от придобиването на информация относно дейността на конкурентите и negliжиране на дейността по защита от подобни действия срещу собствената фирма.

Готовността за инвестиране на средства в сигурност се разпределя както следва: 57% от ръководителите считат, че биха използвали до 3% от годишния оборот на фирмата, 20% от 3 до 5% и 23% повече от 5%.

Фиг. 5

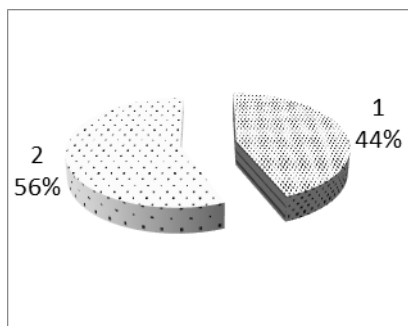
- 1) Очакват възвращаемост;
- 2) Не очакват възвращаемост.
- 3) Повече от 5 години.

Фиг. 6

- 1) До 1 година;
- 2) От 1 до 5 години;
- 3) Повече от 5 години.

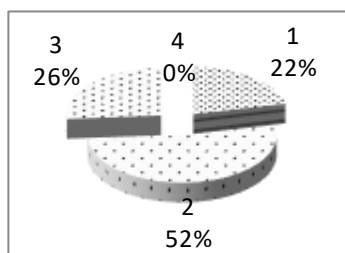
Ръководителите (фиг.5) на 52% от фирмите очакват възвращаемост на вложените средства в собствената системата за сигурност докато 48% не очакват такава, като разумния срок за възвращаемост на вложените средства (фиг.6) според 16% от тях е до 1 година, 47% е до 5 години и 37% е повече от 5 години. От друга страна очаквания за реализиране на печалба (фиг.7) в резултат от дейността на структурата за сигурност на фирмата декларираат 44%, а 56% не очакват реализиране на печалба.

Фиг.7

- 1) Очакват реализиране на печалба;
- 2) Не очакват реализиране на печалба.

На фона на факта, че повече от половината ръководители не очакват печалба от дейностите по сигурността американските компании още през 80-те години отчитат печалба от 13 долара на всеки 1 долар вложен този вид дейност [9]. Пряко отношение към това има определянето и управлението на нивото на ефективността и ефикасността на дейността на корпоративната служба за сигурност. В тази връзка относно необходимостта от коректно определяне на нивото на ефективност на службата за сигурност с цел планиране на бъдещата дейност (фиг.8) 22% от анкетираните отговарят с да, 52% с по-скоро да, 26% с по-скоро не и 0% с не.

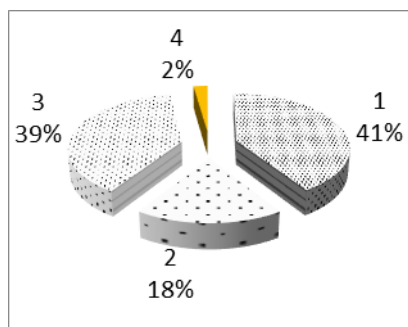

- 1) Да;
- 2) По-скоро да;
- 3) По-скоро не;
- 4) Не.

Фиг. 8

За защита на организацията от конкурентното разузнаване е целесъобразно в състава на собствената служба за сигурност да има корпоративното контраразузнавателно звено (ККРЗ). Към настоящият момент могат да се посочат приоритетни задачи на фирменото КРЗ. Това са разкриване и предотвратяване опитите за изтичането на поверителна информация за дейността на фирмата от инсайдери, в това число и във взаимодействие със ЗИСЗЛД чрез съвременните методи на стеганологичната защита, пресичане на опитите за инфилтрация и вербовка на агенти от страна на конкуренцията, партньори и престъпни структури, превантивна проверка на лоялността на служителите, официално разследване на фактите за фалшифициране и кражба, оперативно прикриване на персонала, сгради и обекти на собствената фирма [7].

За кадровото осигуряване на ККРЗ 41% от анкетираните предпочитат бивши служители от службите за сигурност, 18% бивши служители от частни фирми от сферата на сигурността, 39% завършили висше образование по специалности от сферата на сигурността и 2% без образование и опит в сферата на сигурността (фиг.9).

Фиг. 9

- 1) Бивши служители от службите за сигурност;
- 2) Бивши служители от частни фирми от сферата на сигурността;
- 3) Завършили висше образование по специалности от сферата на сигурността;
- 4) Без образование и опит в сферата на сигурността.

За средна работна заплата на ръководните служители в ККРЗ относимо към брой минимални работни заплати за страната 19% от анкетираните определят до 2, 39% от 2 до 4 и 42% повече от 4, а средната работна заплата на служителите в ККРЗ 35% от анкетираните определят до 2, 62% от 2 до 4 и 3% повече от 4. Тези резултати показват готовност за нива на работната заплата на ръководителите и служителите в ККРЗ позволяващи назначаването на висококвалифицирани кадри, отнасящи се към административните области осигурени от анкетата.

Преобладаващо е разбирането относно необходимостта от инвестиране във внедряването на иновационни технологии за подобряване на ефективността на ККРЗ - 66% биха инвестирали, а 34% не.

При проведените лични интервюта някои от ръководителите изказват мнението, че много от въпросите за фирмената сигурност не са известни за служителите от различни управленските нива. Те определят за най-сериозни заплахите, свързани с ИТ технологиите и напускането на служители от възлови позиции в структурата на фирмата поради привличане от конкурентни фирми. Изразява се неразбиране до колко една структура за сигурност помага за решаване на тези проблеми, което традиционно е задача на звено „Човешки ресурси“ и ИТ специалистите. Изказва се предположение, че е необходимо обучение в сферата на сигурността и контраразузнаването, което ще подпомогне работата по тези проблеми.

Заключение:

Много от ръководителите на стопанските организации в областите Шумен, Търговище, Разград, Силистра и Добрич, в които е проведено настоящото изследване, проявяват недостатъчно разбиране на проблемите на корпоративната сигурност и подценяват ролята на службите за сигурност на организациите, където те съществуват. Основание за този извод дава достатъчно представителното според автора изследване в посочените области. Неговите резултати не доказват декларираната от повечето ръководители висока степен на подготовка и липсата на необходимост от тяхното обучение по проблемите на сигурността. Заедно с това проличава тяхното желание за обучение на отговорни служители и персонала от тези организации по конкретни въпроси на сигурност.

Проведената анкета разкрива подценяването на човешкият ресурс като най-главен актив на организациите, за разлика от изводите за неговата важност в развитите страни. Особено впечатление прави недостатъчната информираност на ръководителите по отношение на ролята на корпоративното контраразузнаване като средство за осигуряване на сигурността на стопанските организации. Подценява се неговото кадрово и ресурсно осигуряване. Липсват виждания за влиянието на корпоративното контраразузнаване върху прекия финансов резултат на организацията и механизмите за неговото управление и оценка.

Резултатите от проучването налагат необходимостта от бъдеща изследователска работа и внедряване на ефективни методи за обучение на ръководители и служители от стопанските организации в Североизточна България за целите, задачите, методите на работа, финансовото и кадрово осигуряване и оценка на ефективността на звената за корпоративно контраразузнаване. Тези бъдещи дейности несъмнено ще повишат общото ниво на сигурност на стопанските организации в региона.

References:

1. Mitev, B., *Doverie ne se dava – pechelish go*, <http://www.nbp.bg/nbp/%D0%B1%D0%BE%D0%B9%D0%BA%D0%BC%D0%B8%D1%82%D0%B5%D0%B2/>
2. Petrov, A., *Korporativna sigurnost, kato element na sistemata za natsionalna sigurnost. Geopolitika*, br.3, 2007. <https://geopolitica.eu/ekip/1110>.
3. Petrov, A. i Tsanov, I., *Aktivna korporativna sigurnost: Teoriya i praktika*. UI „Paisiy Hilendarski“, Plovdiv 2014. 271 str. ISBN 978-954-423-929-9.

4. Hristov, H., Sigurnost na firmata i protivodeystvie na posegatelstvata sreshtu neya, Universitetsko izdatelstvo "Episkop Konstantin Preslavski" Shumen, ISBN 978-954-577-981-7, gr. Shumen, 2014 g., 328 s. Monografiya.
5. CIO Media, 2011. Korpotativna sigurnost – zashtita na vsichki aktivni. https://cio.bg/komentari-interviuta/2011/07/15/3446579_korporativnata_sigurnost/.
6. Arhipov, E., Krohicheva G., Tevosyan S., Astafuev V. Modelu bezopasnosti biznes sredy v sisteme ekonomicheskoy bezopasnosti. Internet-zhurnal "NAUKOVEDENIE" tom 9, № 6 (2017) <https://naukovedenie.ru/PDF/32EVN617.pdf>
7. Kantardzhiev, I., Stanev, S., Hristov, Hr., Otnosno finansovoto osiguryavane na deynostta na firmeno kontrarazuznavatelno zveno. Sbornik nauchni trudove – Nauchna konferentsiya s mezhdunarodno uchastie "MATTEH 2018" - 25-27 oktombri 2018, ISSN: 1314-3921, t.2, ch.1, 2018, c.96-108.
8. Iliev, Stana. Ima li zhelanie, ima i nachin. UNHCR Bulgaria, Sofiya, 2017.
9. Organizaciya i efekktivnostu ekonomicheskoy razvedki. [online].[pregledano may 2018]. <http://na-uroke.in.ua/31-61.html>.
10. Ekonomicheskaya razvedka i kontrrazvedka. [online].[pregledano may 2018]. https://studbooks.net/930279/pravo/ekonomicheskaya_razvedka_kontrrazvedka.